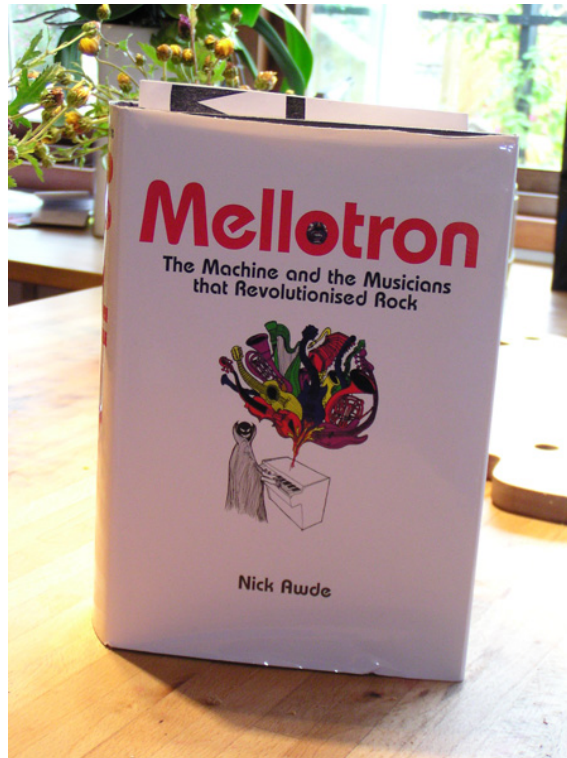

MELLOTRONEN

- Progrockens främsta (?) kännetecken!

Karl-Göran Karlsson

En introduktion till boken "Mellotron – The Machine and the Musicians that Revolutionised Rock" skriven av Nick Awde (utgiven 2008 av förlaget Desert Hearts, www.deserthearts.com, England, rekommenderat pris £19.95)

1. Inledning

De flesta människor har säkert hört musik spelad med Mellotron men om man frågar någon (ja, naturligtvis inte någon av er ärade Progrock/Artrock-nördar!) om han eller hon vet vad en Mellotron är så möts man i regel av klockrena fågelholkar. D v s, de fattar överhuvudtaget inte vad man menar. När man då antyder att det är en maskin med inspelade ljudsnuttar så lyser de upp och säger "Aha – du menar en synth! Men – än sen då, det är väl inte så märkvärdigt?". Suck och stön, säger jag bara. De har överhuvudtaget inte fattat någonting under dessa mer än 50 år som denna märkliga maskin funnits.

Men vad har jag då för fog att påstå att de flesta någon gång har hört detta instrument (eller vad man nu skall kalla det) spela? Och varför skulle det vara något speciellt med Mellotronen i jämförelse med alla dessa keyboards och synthesizers som vällt över oss de senaste halva århundradet?

Om jag då ger följande två exempel på låtar där Mellotronen haft en framträdande plats så undrar jag inte om polletten till slut faller ner:

1. Beatles: "Strawberry Fields Forever"

(utgiven 1966, egentligen inspelad för Sgt. Pepper-LP:n men istället utgiven som singel tillsammans med "Penny Lane", finns dock även på plattan Magical Mystery Tour)

2. The Moody Blues: "Nights in White Satin"

(singel utgiven 1967 och sedan även på LP:n "Days of Future Passed" från samma år)

När det gäller den första låten så känner väl de flesta till den. Speciellt kommer man nog ihåg refrängen men kanske även att låten börjar lite udda med några flöjter som spelar i stämmor. Men vänta nu – är det verkligen flöjter? Det låter ju lite udda. Nej, just det! Det är inga riktiga flöjter utan flöjter samplade på band och uppspelade med denna märkliga maskin – Mellotronen. Gör man en liten studie på hur ofta som just det här Mellotron-producerade flöjtljudet sen har använts i olika sammanhang så skulle man nog bli rätt förvånad. Det blev mäktigt populärt och dyker än idag upp i diverse nyproduktioner (t ex används det flitigt på Opeth's senaste alster "Watershed").

Exempel nummer 2 illustrerar kanske ett ännu mer använt ljud från Mellotronen – djupa, smäktande stråkar i melankoliska harmonier som ger ett massivt understöd till huvudmelodin i låten. Det här blev gruppen Moody Blues signum och Mellotron-ljudet kallades faktiskt ibland för "the sound of Moody Blues". Otaliga är de artister och band som senare har använt liknande understöd i musiken för att ge den där lilla extra volymen och stämningen. De mest lysande exemplen här är King Crimson, Genesis, Yes, Strawbs, Roxy Musik, David Bowie, 10 CC, Barclay James Harvest, Tangerine Dream och Pink Floyd om man skall nämna några 70-tals band. Faktum är att i stort sett alla band ett tag ville använda Mellotronljudet under denna period. Än idag används det flitigt av Progrockens huvudaktörer (t ex Opeth, RPWL, Porcupine Tree, Flower Kings, Paatos, Neal Morse, Anekdoten m fl) och faktiskt förekommer det också fortfarande flitigt bland mer kända populärartister (t ex Madonna i "Beautiful Stranger" från 1999 och i många verk av Oasis, REM – i superhiten "Losing my Religion", och Radiohead). För den som vill veta mer detaljer så kan man titta på följande länk som listar några artister och låtar där Mellotronen spelat en framträdande roll för helheten (men se framförallt de två avslutande avsnitten i denna artikel som ger ytterligare länkar där man verkligen kan få reda på allt om Mellotron-låtar!):

<http://www.prog-nose.org/engels/specials/mellotron.htm>

En lite udda grej som jag själv upptäckt på sistone är att Sinead O'Connor faktiskt **inte** använde Mellotron i sin superhit "Nothing Compares 2 U" på tidiga 90-talet fastän det verkligen låter exakt som en Mellotron som kompar i bakgrunden. Jag kunde ta gift på att det var en Mellotron men det visade sig att det verkligen var ett riktigt orkesterarrangemang. På samma sätt misstänkte jag ett tag att superhiten "I'm not in love" med 10 CC hade ett massivt Mellotron-sound i bakgrunden men det visade sig att de själva hade skapat detta ljud med diverse avancerade bandspelare (men analogin med Mellotron gäller ju då trots allt eftersom det rör sig om avancerad sampling!). För det mesta går det att höra skillnaden - mer om detta i nästa avsnitt - men i de här två fallen gick jag själv faktiskt bet. Märkligt. I det första fallet

misstänker jag nästan att avsikten här faktiskt har varit att låta som en Mellotron (!) men att Sinead eller musikproducenten på det här sättet ville gå varvet runt (d v s, låta verkligheten sampla Mellotronen istället för tvärtom, skulle man kunna säga - se även det näst sista stycket om framtidens Mellotron som anknyter till detta).

Tillbaka till väsentligheterna: Beatles och the Moody Blues kan nog sägas vara de två rockband som drog igång ”hysten” om Mellotronen. Sen följde David Bowie, Roxy Music och hela fältet av symfonirockband (Yes, King Crimson, Genesis, Pink Floyd). För det blev verkligen något av en revolution i musikvärlden och man kan nog säga att Mellotronen verkligen var med och satte sin prägel på den musik som under 70-talet skapades i England och som sen spred sig över hela världen. Och det har för alltid givit den progressiva rocken en genuint brittisk prägel hävdar Nick Awde i sin bok. Jag är böjd att hålla med även om det idag kanske händer mer intressant i den här genren i andra länder än just England.

Jag skall med denna lilla artikel och med bokens hjälp ge en liten inblick i Mellotronens historia och betydelse. Notera att jag bara kan ge några få faktaglimtar för boken är verkligen helt späckad med en massa information. Den vetgirige rekommenderas naturligtvis att skaffa boken själv och läsa.

2. Vad är en Mellotron?

En bild på den klassiska modellen Mellotron M400 (tagen från länken ovan).

Det som gör Mellotronen så otroligt intressant är i grund och botten den tekniska konstruktionen som i praktiken gav vem som helst utan större musikalisk skolning (och med tillräckligt tjock plånbok!) möjlighet att leka symfoniorkester eller fördenskull kör eller brassband. Nick Awde ägnar märkligt nog endast 40 sidor i sin nästan 600 sidor tjocka bok åt att beskriva maskinens historia, konstruktion och funktion. Men det räcker faktiskt att ta en titt på de två faktabladerna i början av boken under rubriken ”Method behind the Madness or, How a Mellotron works” för att få en väldigt bra uppfattning om vad det är för en tingest.

Allt började faktiskt i USA. Alltså, idén till Mellotronen är inte brittisk utan amerikansk! Det var en herre vid namn Harry Chamberlain som kom med idén till världens första samplingsmaskin så tidigt som 1946. Han gav den det fantasifulla (!) namnet "The Chamberlain". Det var alltså en konstruktion med ett stort antal bandspelare som var och en var kopplad till en tangent på ett tangentbord. På varje band kunde man alltså spela in vilket ljud som helst vilket sedan kunde spelas tillsammans med ett begränsat antal andra ljud från de andra bandspelarna. Han fick en prototyp att fungera men lyckades inte få tillräcklig finansiell uppbackning för att starta någon massproduktion. Istället "snodde" en av hans medarbetare (Bill Fransen) idén och tog den med till London där den istället lanserades av företaget Streetly Electronics under namnet Mellotron. De gjorde dessutom tillsammans med Harry Chamberlain (efter att Copyright-bråket lagt sig och de börjat samarbeta) en mängd förbättringar på konstruktionen. Den första modellen Mark I lanserades kommersiellt 1963 och den följdes snart upp av ett flertal uppgraderingar fram till dess den mest kända och mest kommersiellt gångbara modellen M400 (se bilden ovan) lanserades 1970. Det var denna maskin som blev den som slog igenom bland de brittiska symfonirockbanden. Att det tog så lång tid innan genombrottet skedde berodde på att maskinen först lanserades som ett förströelseinstrument för medel- och överklasshemmet (!). I ett kapitel av boken beskrivs exempelvis hur maskinen demonstrerades i väldiga "on the road"-turnéer med sikte på just användning som ett musikinstrument i hemmet. Viss framgång här noterades ändå. Bland annat blev maskinen något av en statussymbol hos kändisar och till och med i det brittiska kungahuset. Boken nämner att exempelvis skådespelaren Peter Sellers var en hängiven Mellotron-entusiast!

Mellotronens funktionalitet är rätt så fascinerande. Den är väldigt flexibel men den har också häpnadsväckande begränsningar. Till exempel, M400-modellens individuella bandslingor tillät endast 8 sekunders sammanhängande speltid. Det här gjorde att den som spelade Mellotron fick använda sig av en helt annorlunda teknik än den som används för att exempelvis spela orgel. Inga snabba virtuosa sekvenser var möjliga och inte heller långt utdragna partier utan enbart lagom långa och distinkta uppspelningar var möjliga. Ifall man överskred maxtiden 8 sekunder så innebar det att den aktuella tangenten och tonen inte längre var användbar eftersom bandspelaren s a s hängde upp sig i ändläget. Detta faktum ställde till ett helsike för de band som använde maskinen vid live-framträdanden vilket är något som upprepas gång på gång i boken.

Det här var naturligtvis en rätt allvarlig begränsning av maskinen men paradoxalt nog tror jag att det också innebar att Mellotronen gav ett väldigt tydligt avtryck i musiken rent ljudmässigt. Det blev en maskin för att ge låtarna ett massivt bakgrundsunderstöd snarare än ett instrument för att spela ledande melodislingor med. Men man kan ju tänka sig att många musiker blev eld och lågor över de möjligheter som nu plötsligt erbjöds dem. Alltså, de kunde med maskinen ifråga simulera komp motsvarande väldiga stråkorkestrar eller körer utan att behöva engagera så mycket människor. Det faktum att maskinen medgav polyfoniska ljud (d v s flera toner spelade samtidigt) gav den ett intressant försprång framför synthesizers som under 70-talet fortfarande var monofona. Rätt kul är att man faktiskt samplade de första Moog-apparaterna i Mellotronen och sedan spelade upp en polyfonisk Moog m h a denna. Snacka om provokation! Men detta läge varade bara just under några 70-talsår för 1978 lanserades den första polyfoniska synthesisen (The Fairlight Computer Musical Instrument) och de flesta rockband och musiker lämnade då raskt Mellotronen åt sitt öde för dessa nya maskiner (bl a Genesis, Peter Gabriel, Trevor Horn och Geoff Downes gick i bräsch för användning av den nya generationens samplers). Efter det gick det raskt utför men storyn är

*En bild från fabriksgolvet under glansperioden hämtat från:
www.keyboardmuseum.org/ar/m/mell/history.html
där man också kan se bilder på männen bakom företaget Streetly Electronics.*

faktiskt inte slut där utan läs mer sedan om fortsättningen i de två avslutande avsnitten. Totalt producerades cirka 2500 maskiner under denna Mellotronens glansperiod.

Jag har tidigare nämnt att det i regel går att höra skillnad på t ex stråkorkesterljud frambringade av en Mellotron jämfört med motsvarande ljud producerad av en riktig stråkorkester. Orsaken är framförallt att de komponentbandspelare som användes inte till 100 % lyckades reproducera det inspelade ljudet vilket gav Mellotron-ljudet en väldigt egen och unik karaktär. Dessutom användes väldigt ofta speciell vibrato-funktionalitet på ljudet som gjorde att stråkarna eller vad man nu spelade upp lät väldigt speciella. I tillägg till det kunde man med volymvariationer och ekoeffekter få fram rätt sanslösa ljudkombinationer. Alltså, det kan vara så att den i grunden analoga karaktären hos Mellotron-ljuden faktiskt kunde låta mer attraktivt för det mänskliga örat än ett stelt syntesizersamplat ljud som alltid återges perfekt. En intressant tanke, eller hur? Som lite kuriosa kan nämnas att det faktiskt också gjordes en del misstag vid originalinspelningarna av bandsnuttarna vilket också bidrog till det unika Mellotron-ljudet. Exempelvis hade modellen Mark II en ton från en violin där man faktiskt hör skrapandet av en stol på golvet! Man kan spekulera om det var det ett rent sabotage eftersom de musiker som lånades till dessa inspelningar förmodligen insåg att maskinen kunde vara ett hot mot orkestrarnas existens och därför var man kanske inte så noga med att spela helt perfekt eller absolut disciplinerat? Även fragment av applåder och andra ljud från omgivningen kan höras om man lyssnar noga.

Men för att återgå till det praktiska handhavandet av maskinen så fanns det en skräckblandad förtjusning över den bland de rockband som använde den live. Otaliga är det berättelser i boken som återger när maskinen ifråga tjurade och konstade vid konserter. Den tekniska

konstruktionen hade framförallt en svaghet i att den inte tålde för mycket variationer i temperatur och fuktighet. Använde bandet ifråga dessutom en massa rök och kolsyreis vid konserterna kunde egentligen vad som helst hända alltifrån till att maskinen var helt stendöd till att den producerade helt vansinniga och förvrängda ljud. Att maskinen dessutom var rätt otymplig och tung att hantera gjorde säkert också att den fick en hel del törnar av dem som riggade scenerna och tillika körde fordonen. Vi som var närvarande vid GARFs senaste Slottsskogsfestival (sommaren 2008) fick en liten inblick i detta när Anekdoten började sin spelning. Mellotronen lät verkligen ”apa” i början av konserten men det ordnade upp sig allteftersom och till slut lät det helt OK. Trots dessa oönskade och oundvikliga tekniska problem var det flera band som gjorde till sin speciella stil att uppträda med Mellotron. Allra främst här var nog King Crimson vars konstellation med två Mellotroner, en svart till höger spelad av en svartklädd Robert Fripp och en vit till vänster spelad av en vitklädd David Cross (se bilden nedan), är klassisk. Boken nämner också att det suveräna svenska progrockbandet Änglagård på sätt och vis slog ett rekord under 90-talet då man turnerade med hela tre Mellotroner på scenen!

Tidigt foto på King Crimson på scen med David Cross' vita Mellotron (gammalt inskannat foto uppfiskat med hjälp av Google).

För att avsluta den rent tekniska beskrivningen av instrumentet eller maskinen kan man nämna att den också fick många öknamn bland musikerna. Det vanligaste var det neutrala ”Tron” men ett annat roligt och vanligt förekommande öknamn var ”The Beast”! Det finns också många roliga kommentarer från boken om hur det var att spela på Mellotronen. Ett av de roligare är följande kommentar från Martin Orford (centralfigur i brittiska IQ): ”It’s a bit like playing a choir from a fridge!”

3. Mellotronens betydelse för de stora progrock-banden

Det roliga med boken är att den framförallt ger en livfull beskrivning av hela utvecklingen av den progressiva rockmusiken, från Beatles experimenterande på Sgt Pepper-plattan fram till de senaste årens nytändning inom denna musikgenre. Det betyder alltså att boken är en

verklig guldgruva, inte bara för de som är rent tekniskt intresserade av instrumentet. Naturligtvis dominerar beskrivningen av vad som hände på 70-talet bland de brittiska banden. Men boken beskriver också mycket intressant hur Punken och den nya generationens musik fullkomligt slog sönder denna rockgenre under sena 70-talet och 80-talet. Bara för att konstatera att en ny våg av progrock (livligt understödd på Internet) alltså nu har sköljt över oss under de senaste 10-15 åren med en mängd nya band inspirerade av de gamla 70-talsmästarna.

Redan i första kapitlet i boken görs reflektionen vad som egentligen karakteriserar Progrocken och vad den egentligen borde kallas. Progrock är bara en av flera vanliga genre-beteckningar som används. En annan är Symfonirock men det finns en mängd andra beteckningar. Nick Awke gör även klart att termen Progrock är helt väsensskild från den s k Proggmusiken som växte fram i Sverige. Detta är en beteckning på den rock med vänsterpolitiska undertoner som utvecklades här under 70-talet (dock kan man ändå se en intressant koppling mellan Progrocken och Proggmusiken framförd av band som Trettioåriga Kriget och Änglagård). Denna skillnad mellan Progrock och Proggmusik förklarar troligen varför Göteborgs förening för Progrock valt att kalla sig Göteborgs ArtRock Förening. Men faktum är att termen "Artrock" är den amerikanska beteckningen på den här typen av musik vilket för mig känns lite underligt och i mitt tycke kanske lite "snobbigt" att använda. Personligen vill jag helst använda termen Progrock för att markera de brittiska rötterna och en tydligare släktskap med "pure rock'n roll" (ursäkta, GARF-bröder och GARF-systrar!). I vilket fall kan man konstatera att det egentligen knappast går att med en term omfatta allt det som vi Progrock-fans egentligen menar när vi talar om Progrock. Och frågan är om det är riktigt meningsfullt. Kanske det räcker med att säga att det är frågan om musik som vill försöka utveckla rockmusiken till att bli något mer än en standard 3-minuters hitlåt med en tjusig refräng och däremellan rätt tråkigt mellanspel? Bästa karakteristiken är nog den mycket varierande längden på låtarna och en strävan att få så mycket dynamik och variation som möjligt med alltifrån spröda tysta melodiska partier till partier med dånande harmonier och kaskadrytmer. Helt enkelt en mer spännande musik att lyssna till och som man inte blir trött på redan efter några fåtal genomlyssningar. Tja, det var i alla fall ett försök från min sida.

Om vi går tillbaka till Mellotronen så menar bokens författare att den ljudbild som gjordes tillgänglig för rockbanden satte en mycket tydlig prägel på progrocken och drev utvecklingen framåt. Kanske gav maskinen den dess unika själ (därav min föreslagna titel på denna artikel)? Men varför? Jo, det var förmågan att skapa det där enorma understödet till melodierna och ge möjlighet till maffiga och svulstiga ljudmattor. Detta drev 70-talsbanden framåt till användning av alltmer ambitiösa och genomarbetade arrangemang. Och man kunde göra det utan att nödvändigtvis göra arrangemang med kostsamma körer och orkestrar. Rockbanden var heller inte tvingade att skaffa maskinerna själva för skivbolagen skaffade i regel maskinen till inspelningsstudio och då var det ju regel lätt för vem som helst att lägga på lite Mellotronljud vid inspelningarna.

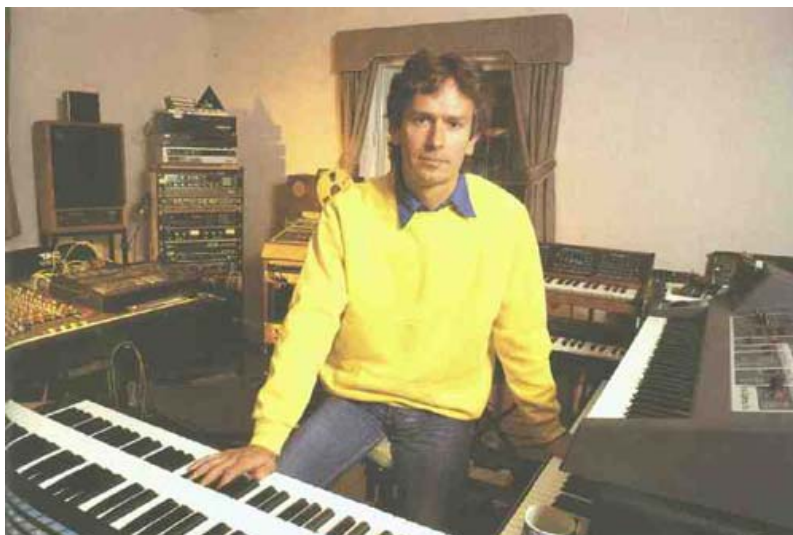
Personligen tycker jag också att Mellotronen ibland förstärkte känslan i musiken på ett sätt som var oerhört emotionellt engagerande. För den som var mottaglig (som jag) så kunde man verkligen bli helt fast i den här sortens musik ett tag och jag har faktiskt svårt att tro att det verkligen skulle ha skett utan Mellotronens medverkan. Den gjorde lite småsorglig musik extremt gripande när plötsligt Mellotronslingor lades på. Den gav också en oerhörd tyngd även i lite snabbare rockpartier (tänk bara på avslutningen på Genesis fenomenala mästerverk "The Return of the Giant Hogweed" på Nursery Cryme-plattan från 1971!). Lite senare i det sista avsnittet kommer lite fler konkreta exempel.

Det måste nog sägas att inte alla band som vi självklart för till genren Progrock har haft Mellotronen som ett tongivande instrument i deras karriär. Faktum är att såna storheter som Pink Floyd och Porcupine Tree (även om Steven Wilson uppges vara lycklig ägare till en äkta maskin!) använde Mellotronen mycket sparsamt. Även Marillion kan räknas dit även om ett antal låtar utan tvivel bär Mellotron-karaktär. Så mitt frågetecken i titeln ovan är nog berättigat. Mellotronen är inte på något sätt avgörande för ett bra Progrockband. Men det är intressant nog att konstatera hur mycket det ändå har betytt för denna musiks utveckling.

4. Bokens intervjuer

Boken är i det närmaste helt fylld med intervjuer av personer som på olika sätt varit med i progmusikens historia, både pionjärer, förgrundsgestalter och sentida inspirerade musiker. Naturligtvis dominerar musikerna från de stora banden, t ex King Crimson, Moody Blues, Strawbs, Barclay James Harvest och Yes men även musiker från mer modern tid finns med (t ex Roine Stolt från The Flower Kings och Martin Orford från IQ och Jadis). Jag skall bara kort nämna några intervjuer.

För en gammal Genesis-fan som jag var det naturligtvis väldigt intressant att läsa intervjun med Tony Banks, mästaren på keyboards i gruppen Genesis. Tony är ju en klassiskt skolad pianist och det har verkligen satt sin prägel på bandets musik. Visst hörs det att mycket av det han presterat har inspiration från klassisk musik. Han uppger att han främst inspirerats av kompositörer som Elgar, Rachmaninov, Schostakovitch, Bach och Ravel. Rent tekniskt så är han ju också en ekvilibrist och han skulle säkert ha gjort en lysande karriär som klassisk pianist om han valt den vägen. Lyssna bara på introt till "Firth of Fifth" på Foxtrot-plattan från 1973. Bländande! På senare år gav han också ut en platta som han gjort helt och hållet för en symfoniorkester ("Seven" från 2004 framförd av London Philharmonic Orchestra). Helt igenom lyckat, enligt min åsikt.

*Tony Banks omgiven av några av sina keyboards
(från <http://tonybanks.lakeofsilence.de/> - läs mer om honom där!).*

Tony berättar hur han kom i kontakt med Mellotronen och hur den snabbt vävdes in som en grundkomponent i Genesis musik. Förresten, lite kul är det att veta att den första Mellotronen som inhandlades till Genesis kom från Robert Fripp i King Crimson! Dessutom var det

framförallt Steve Hackett som drev på här och faktiskt inte Tony själv. Tony berättar också om hur de med enkla medel kunde förstärka ljudet från Mellotronen i samband med konserter så att den gav en närmast överväldigande effekt. Exempelvis det ödesmättade introt ("monster opening" enligt hans egna ord) till "Watcher of the skies" (Foxtrot, 1972) kunde med enkla medel (d v s genom diverse eko-effekter och dubbling i flera högtalare) förstärkas till att ge en massiv stereoeffekt. Genesis började ofta sina konserter med just detta nummer och det kunde ibland helt slå knockout på publiken. Ett så mäktigt sound hade inte många hört förut och det kunde leda till närmast extas. Jag har själv en bootleg-inspelning från The Shrine Auditorium i Los Angeles från 1975 där man får en bra känsla av den närmast masspsykotiska stämning som rådde bland åhörarna (kolla också gärna in YouTube-klippet lite längre fram i artikeln). Lite skämtsamt säger Tony att denna inledning ofta räddade bandets konserter så att de inte behövde spela så där värst bra under några följande nummer. Och faktum var att bandet i början inte hade någon vidare utrustning så därför var tricket med Mellotronen väldigt viktigt. Steve Hackett har i andra sammanhang också nämnt de magiska ögonblicken från konsakterna när de spelade denna låt. Han pekade då särskilt på deras turner i Italien då de spelade i arenor som närmast liknade stora flyghangarer. Just i dessa arenor blev det en speciell akustik som passade det maffiga Mellotronljudet alldeles fenomenalt. Kanske är det också därför som italienska progrockband blev så pass inspirerade av Genesis. Jag tänker då närmast på bandet The Watch som kanske (?) rent av tagit namnet från just denna Genesis-låt.

Tony berättar även hur Mellotronen gav helt nya möjligheter för musikerna i bandet att spela tillsammans. Exempelvis kunde man ordna rätt originella "duetter" mellan Tony Banks och andra medlemmar i bandet. Bästa exemplet är de flöjtduetter mellan Peter Gabriel (som ju var en rätt hyfsad flöjtist) och Tony Banks/Mellotronen som kan höras i mitten på låten "Get 'Em Out by Friday" på Foxtrot-plattan. Men vanligast var ändå att Mellotronen lades på som ett massivt understöd till musiken, antingen som stråkar eller körer. Just möjligheten att "spela" kör på en keyboard för en musiker måste ha känts rätt häftigt. Det gav ju verkligen en helt annan karaktär på musiken jämfört med vad man var van vid annars. Eller vad sägs om den närmast magiska känsla som Mellotronkören förmedlar i inledningslåten "Dancing with the Moonlit Knight" på Selling England by the Pound? Det finns även partier på The Lamb-skivan från 1974 (t ex inledningen på "Silent Sorrows in Empty Boats") där Mellotron-körer ger en fullkomligt sanslös känsla till musiken. Eller till sist, som Tony beskriver Mellotronkören i slutet av "Los Endos" på A Trick of the Tail: "It's like all the choirs of hell have come out!"

Lite besviken blir jag när Tony menar att han inte ser plattorna från 70-talet som de bästa i Genesis-karriären (som ju sträcker sig långt in i 90-talet med den nya tremanna-konstellationen Tony Banks, Phil Collins och Mike Rutherford efter 1978). Han framhåller istället plattan Duke från 1980 som deras allra bästa (förresten inspelad i Polar studios i Stockholm). Men det är kanske förstäligt att han vill försvara sin egen och bandets utveckling även efter glansperioden och att han faktiskt också kanske tycker att det är så. Men jag tror att vi nog är många som inte håller med honom. För egen del uppskattar jag också Duke men menar att den inte på något sätt innehåller den fantasi och variation som plattorna fram till och med "Wind and Wuthering" från 1977 gör.

När det gäller övriga intervjuer så är det naturligtvis intressant att läsa om den första Mellotrontiden med musikerna i Moody Blues och King Crimson. Där är kanske intervjun med trummisen Bill Bruford extra intressant. Han är ju rätt exceptionell som fått spela med fyra av de riktigt stora Mellotron-banden: King Crimson, Yes, Genesis och Pavlov's Dog.

Bland de mer moderna Mellotron-användarna finns en intressant intervju med "vår egen" Roine Stolt från The Flower Kings. Här berättar han om hela sin musikaliska uppväxt i Uppsala och hur han via Genesis-likelike-bandet Kaipa hamnade i progrockfåran. Därefter beskriver han hur han efter ett lite småtråkigt 80-tal med diverse studiomusikerjobb sedan på egen hand skapade The Flower Kings från ingenting hemma i sin studio och fick det att växa till det kanske största Progrock-bandet som finns just nu sett i ett internationellt perspektiv. I Sverige är det inte många som känner till dem men när det hålls konserter här så kan det hända att fans kommer hitresande från Japan vilket ju är tämligen fascinerande. Roine uttrycker en djup beundran för 70-talsbanden och kanske särskilt för band som Yes och Genesis. Han understryker speciellt att det var melodierna som var grejen – inte instrumentuppsättningen. Med det vill han ha sagt att det är dömt att misslyckas om man sätter ihop ett progrockband med den klassiska sätningen trummor, gitarr, hammondorgel och Mellotron och tror att det är den magiska formeln (ibland brukar man även nämna "The fantastic four keyboards = MELLOTRON+MOOG+HAMMOND+TAURUS som det allra viktigaste). Har man inte melodierna så funkar det inte alls.

Roine Stolt live med The Flower Kings (privat foto från <http://flickr.com/>).

Alltså, här finns massor av intressanta intervjuer som jag inte har en chans att återge mer i detalj här. Ni måste läsa själva om ni är intresserade. De musiker som intervjuas är följande:

Mike Pinder och Tony Clarke (Moody Blues)
Ian McDonald (King Crimson, Foreigner)
Woolly Wolstenholme (Barclay James Harvest)
David Cross (King Crimson)
Tony Banks (Genesis)
Dave Cousins (Strawbs)
Blue Weaver (Strawbs, The Bee Gees)
John Wetton (King Crimson, UK, Asia)
Bill Bruford (Yes, King Crimson, Genesis, Pavlov's Dog)
John Hawken (Renaissance, Strawbs)
Doug Rayburn (Pavlov's Dog)
Robert Kirby (Strawbs)

Robert Webb (England)
Dave Gregory (XTC)
Andy McCluskey (Orchestral Manoeuvres in the Dark)
Nick Magnus (Autumn, Steve Hackett Band)
Martin Orford (IQ, Jadis)
Roine Stolt (Flower Kings, Transatlantic, The Tangent)
Jakko Jakszyk (The Tangent)
Greg Lake (King Crimson, Emerson Lake & Palmer).

5. Framtiden för Mellotronen

Ja, finns det då en framtid för Mellotronen? Personligen hoppas jag verkligen det. Redan det faktum att denna fantastiska bok har kommit ut är nog ett tecken på att Mellotronen faktiskt står sig väldigt bra och att instrumentet faktiskt har uppnått legendarisk status. Det torde borga för att den finns med länge än i progressiva rockmusikkretsar. Listan av alla artister och band från modern tid som radas upp senare i det avslutande avsnittet understödjer ju också denna uppfattning.

Det är i alla fall väldigt intressant att notera vad som hände efter det bedrövliga 80-talet då i princip alla Mellotroneer "kastades på sophögen" eller ställdes undan långt in i den mörkaste vrån på vinden (enda undantagen är kanske grupperna XTC, Orchestral Manoeuvres in the Dark och Marillion version 1.0).. Renässansen kom faktiskt snabbt då många nya band tog upp de gamla tongångarna under 90-talet och framförallt under åren efter nya millenniet. Alldeles särskilt intressant här är att notera att det svenska bandet Änglagård nog till stor del kan ta åt sig äran av att ha dragit igång denna andra våg av Mellotronbaserad musik. Deras två underbara skivor i början av 90-talet (Hybris och Epilog) fick internationella hyllningar men konstigt nog ett tämligen svalt mottagande i Sverige (förutom i en snäv fankrets). Men snart följde en mängd svenska band troligen med Änglagård som inspiration (Anekdoten, The Flower Kings, Paatos, etc) och idag är svenska band faktiskt bland de ledande inom denna musikgenre.

Jag tror också att framväxten av Internet har haft en helt avgörande betydelse för att denna typ av musik har växt sig stark igen. Internet har gjort det lätt för likasinnade i olika musikgenrer att samlas och utbyta erfarenheter och detta har i högsta grad gällt Progrocken. En formlig explosion av Progrock-webbsiter har skett och en del av dem har väldigt höga besöksiffror idag (t ex den holländska sidan www.dprp.net). Även skivförsäljningen är idag i det närmaste helt webb-baserad eftersom Progrock-plattorna är i det närmaste stört omöjliga att hitta i "vanliga" skivaffärer. Att notera är att det finns ett intressant svenskt skivbolag som kallar sig Mellotronen som startade ungeför samtidigt med den nya Mellotronvågen (se www.mellotronen.com). Det finns också ett otal Internet-radiostationer med Progrock som specialitet. Här vill jag speciellt nämna www.auralmoon.com som jag själv är väldigt förtjust i. När det gäller just Mellotron-musik och radio så kan man också notera att webb-siten last.fm har en Mellotron-grupp (<http://www.lastfm.se/group/Mellotron>). Slutligen är det kul att se att det fortfarande ordnas särskilda aktiviteter kring Mellotronen som fenomen. Det bästa exemplet här är de senaste årens konsertkryssningar med Silja Line under namnet Melloboat (<http://www.mellotronen.com/melloboat/>) som ordnats i samarbete med skivbolaget Mellotronen.

Man kan i det här sammanhanget naturligtvis inte förbigå verk av riktiga entusiaster på Internet. Jag tänker naturligtvis på Andy Thompson och hans kolossala Internet-site **Planet**

Mellotron med bara Mellotron-relaterad information <http://www.planetmellotron.com> . Här finns egentligen allt du behöver veta om Mellotronen. Får erkänna att även jag har använt den som en viktig referens då jag skapade mina listor över Mellotron-favoriter i det avslutande avsnittet (för att verkligen kolla att det är Mellotrone som används och inte riktiga instrument!). Här finns bland annat en helt otrolig lista över all Mellotron-musik som producerats. För puritanen kan det vara viktigt att notera att den även separerar Mellotronverken i äkta och oäkta (d v s samplade). För övrigt, när det gäller information om Mellotronen på Internet, kan man notera att även Wikipedia numera har en fyllig beskrivning av instrumentet och dess historia (<http://en.wikipedia.org/wiki/Mellotron>).

Mellotronen har alltså gått från att vara en tämligen värdelös tingest till ett hett eftertraktat kultföremål. Många entusiaster har letat reda på de gamla maskinerna och börjat renovera dem eftersom det faktiskt numera går att få dem sålda för ganska otroliga summor till samlare. Faktum är att Streetly Electronics som producerade de första modellerna numera är hårt engagerade i detta renoveringsarbete (se <http://www.vemia.co.uk/mellotron>). Det gäller faktiskt både de brittiska maskinerna och den amerikanska The Chamberlain. Men i USA så har The Chamberlain framför allt använts mer i populärmusiken och inte så markerat inom den nyvaknade Progrock-genren som här i Europa. Man kan i det här sammanhanget lätt märka analogin till vad som hände med den gamla vinylskivan. Till att bli helt ute och överkörd av CD-skivan så har den gamla LPn åter fått kultstatus och nu börjar till och med försäljningen och utgivningen av vinylplattor att öka igen. Det är förmodligen av en liknande orsak. Jag tror att vi lite grand har blivit trötta på det perfekta och kliniskt rena digitala ljudet och istället attraheras av den analoga och lite mer oförutsägbara karaktären som man får från Mellotronljudet och vinylplattan.

Men vad som trots allt är ännu viktigare för framtidens användning av Mellotronsoundet är nog att det numera går att köpa mjukvara till moderna syntar som återger det gamla Mellotron-soundet på ett väldigt bra sätt. D v s man har faktiskt samplat det gamla Mellotron-ljudet digitalt (från de gamla modellerna MkI, MkII och M400) och gjort dem spelbara på digitala instrument. Det här gör att i princip vilket rockband som helst till en rätt låg penning själva kan lägga på det gamla klassiska sounden som stöd till sin musik. Bästa exemplet är kanske modellen GForce M-tron:

See även <http://www.dv247.com/invt/59825/>.

I följande klipp på YouTube kan man se detta demonstrerat vilket är lite kul:

<http://www.youtube.com/watch?v=6YDijelNipw>

Här hittar man också en massa länkar till andra typiska Mellotronsuttar. Faktiskt finns här också flera länkar till gamla filmade klassiska konserter, bl a flera versioner av Genesis-introt "Watcher of the Skies". Ta exempelvis en titt på följande klipp från Shepperton 1973 (snarare

lyssna eftersom bildkvaliteten till en början är usel) där man i alla fall kan ana den förtätade stämning som skapades vid konserterna:

<http://www.youtube.com/watch?v=PBwVo27KJII&feature=related>

(Se gärna hela klippet som visar Peter Gabriel i teatralisk "fjärilsdräkt" med rakad hjässa samt övriga bandmedlemmar som lugnt sittande (!) kompar i bakgrunden)

Faktum är att det flesta Progrock-band idag kör sin musik enligt den nyss beskrivna samplade modellen. Exempelvis The Flower Kings använder en sådan digital Mellotron. Roine Stolt medger visserligen att vi nu alltså återigen hamnat i att använda ett sound som i princip låter likadant varje gång man spelar men han tycker ändå på något sätt att fördelarna trots allt överväger. Jag är benägen att hålla med efter att bli ha hört resultatet på hans utmärkta i huvudsak gitarrbaserade soloplatå Wallstreet Voodoo från 2005 där Mellotron-ljudet används sparsamt men som en effektfull extra krydda till musiken. Sen skall man ju komma ihåg att det också finns nya fördelar med den digitala varianten och det är att man faktiskt inte längre behöver bry sig om 8 sekunders-begränsningen vid spelandet längre. Det går även nu att spela Mellotron-tonerna i snabba sekvenser vilket ju är något helt nytt. Så det finns alltså faktiskt en ny potential att lära sig utnyttja.

6. Mina Mellotron-favoriter

Till sist vill jag gärna själv göra en liten egen tio-i-topplista av mina egna Mellotronfavoriter. Nej, jag tror faktiskt jag gör två listor. En från den första gyllene Mellotron-eran (fram till 80-talet) och en från den andra gyllene eran (90-talet fram till nuläget). Jag vill understryka att det verkligen är högst personliga och väldigt subjektiva listor som helt negligerar att det även kan finnas andra grandiosa exempel. Exempelvis har jag uppenbarligen missat att även band som The Strawbs och Pavlov's Dog var pionjärer och mästare i branschen men då jag inte lyssnat på dessa kan jag rimligen inte inkludera dem. Jag inbillar mig att även en del andra band förbigåtts i hastigheten (t ex PFM). Men, i alla fall - här är listorna:

Tio-i-topp Mellotron-era 1 (1965-1980):

1. Genesis: "Watcher of the Skies" (Foxtrot, 1972)

Denna låt får nog bli min absoluta favorit och det har redan antytts tidigare i texten hur speciell låten är i Mellotronens historia. Det beror också sannolikt på att det är en av få låtar som verkligen har skrivits direkt för Mellotronen, dvs med Mellotronen som själva grundstommen i låten. Tony Banks improviserade fram ljudet eller ljudsekvenserna och kunde inte släppa dem för han tyckte det lät så maffigt. När då Mike Rutherford i jammandet tillförde den udda taktsekvensen på basen så föll allt på plats och det blev någonting alldeles speciellt. Som sagt, det blev en favorit (monsterhit!) på konserterna. Tänk om man fått vara med!

2. King Crimson: "The Court of the Crimson King" (In the Court of the Crimson King, 1969)

Det är svårt att förbigå King Crimson's pionjärgärning när det gäller användning av Mellotronen och denna låt gav ett oerhört djupt intryck på mig när jag hörde den. Det var första gången jag hörde det här otroligt fylliga och djupa stråkorkesterliknande ljudet

som skapar en sån unik ljudatmosfär. Jag kunde också ha valt "Epitath" från samma LP. Eller kanske "Starless" från LP'n Red ett par år senare.

3. Yes: "Close to the edge" (Close to the edge, 1972)

Man kan heller inte förbigå Yes och framförallt inte deras virtuose organist Rick Wakeman i Mellotron-sammanhang. På denna första sida av LPn fullkomligt sprudlar det av olika Mellotron-attacker; från att ligga lågt och skvalpande i bakgrunden fram till att dominera ljudbilden fullständigt. Samtidigt mycket fint avvägt mot mycket fina vokal- och gitarrinsatser från övriga i bandet. En riktig klassiker!

4. Genesis: "Hairless heart" (The Lamb lies down on Broadway, 1974)

Genesis använde ofta samma ödesmättade stråkbaserade Mellotron-ljudmatta som den tidigare King Crimson-låten i sina kompositioner. Den här korta helt instrumentala låten är ett praktexempel på när detta ger maximal effekt. En emotionellt oerhört stark låt som nästan rör en till tårar.

5. Genesis: "The Fountain of Salmacis" (Nursery Cryme, 1971)

Det här är kanske den andra Genesis-låten vid sidan av "Watcher of the Skies" som helt bygger på Mellotron-ljudet. Här används det dock på ett mer dynamiskt sätt från ett återhållsamt smygande i bakgrunden till att sakta växa fram till full tornadostyrka i olika partier av låten. Snacka om ståpås när jag hörde den de första gångerna! Det här var uppenbarligen också en av Steve Hacketts stora favoriter under Genesis-tiden och som han också sedan åter spelat in på fina Genesis Revisited-plattan från 1996. (Jag kunde också här ha valt den magnifika avslutningen på "Suppers Ready" från Foxtrot - Apocalypse in 9/8 - som ju också är väldigt speciell och mäktig men det verkar inte som om jag då får plats något annat än Genesis på den här listan så jag bara nämner detta i förbigående...)

6. Moody Blues: "Nights in White Satin" (single från 1967 och även på LPn Days of Future Passed)

Återigen ett exempel på hur det ödesmättade stråkljudet från Mellotronen förstärker en låt så enormt rent emotionellt. En riktig klassiker som förtjänar en framskjuten position på denna högst personliga favoritlista.

7. Grobschnitt: "Rockpommel's Land" (Rockpommel's Land, 1977)

En höjdarlåt från en makalös LP av ett alldeles för underskattat tyskt band i progrockgenren. Mellotronen används framförallt som ett massivt och maffigt stöd i musiken i slutet av den 20 minuter långa låten. Som ett alternativ här kunde jag också ha tänkt mig avslutningen på deras tidigare platta Solar Music live där Mellotronen verkligen får hela tillställningen att lyfta till hög höjd när den "brakar in" på slutet.

8. Genesis: "Seven stones" (Nursery Cryme, 1971)

Jag tog med denna låt på listan för att ha med en låt där Mellotronen faktiskt spelar solo mera tydligt än t ex på "Watcher of the Skies". "Seven stones" har en underbar melodi

som sjungs väldigt bra av Peter Gabriel. Men som en extra krydda avslutas låten med ett underbart Mellotron-solo med en ensam melodislinga med stråkljud (ungefär som en Cello). Mycket känslofyllt och fint. Men man hör verkligen att det är så här man måste använda Mellotronen – lugnt och stilla och utan snabba passager.

9. Genesis: "Los Endos" (A Trick of The Tail, 1976)

Jag var ju helt enkelt tvungen att också ta med en låt där Mellotron-körer förstärker upplevelsen av musiken något exceptionellt. Bästa exemplet här är väl avslutningen av detta oerhört dynamiska och maffiga instrumentala stycke. Ett liknande exempel är Mellotron-stråkarna som används i slutet av den helt genialiska låten "The Return of the Giant Hogweed" (Nursery Cryme, 1971). Vilket tryck det blir! Inte minst av Phil Collins vansinnestrummande här!

10. Yes: "The Revealing Science of God – Dance of the Dawn" (Tales from Topographic Oceans)

Trots lovorden tidigare om *Close to the Edge*-platan så är mitt förhållande något klivet till gruppen Yes som jag tycker har producerat ömsom vin och ömsom vatten genom åren. Men utan tvekan var de bland de främsta i Mellotron-sammanhang. Här har jag valt det stycke där jag tycker Mellotronen verkligen är central och bidrar till ett magnifikt sound. Dubbel-LP:n som sådan är precis som jag nämnde av väldigt varierande kvalitet (för det mesta otroligt överpretentiös i texterna och tidvis skrämmande tråkig!) men det här inledande 20 minuter långa mastodontverket är verkligen makalöst fint.

Tio-i-topp Mellotron-era 2 (1990-2009):

1. Änglagård: "Jordrök" (Hybris, 1992)

Jo, faktiskt. Svenska Änglagård hamnar faktiskt högst på denna lista tack vare den geniala plattan *Hybris* som i mångt och mycket kickade igång den andra eran för Mellotronen. Denna platta är så full av Mellotron-slingor att jag faktiskt kunde ha valt nästan vilken låt som helst. Närmast i tur stod då kanske låtarna "Ifrån klarhet till klarhet" och "Vandringar i vilsenhet". Men det skall sägas att Änglagård inte bara gick tillbaka till rötterna, då framförallt från Genesis. Man pressade också instrumentet i fråga till det yttersta, både på plattorna och live (där man alltså spelade med hela tre Mellotroneer på scen!). En del Mellotron-partier på denna platta ligger säkerligen på gränsen till vad man faktiskt rent tekniskt kan åstadkomma. Så här snabbt och virtuost har jag nog aldrig hört någon spela på det äkta gamla instrumentet. Jag inbillar mig att det verkligen inte var lätt att framföra detta live (d v s utan skyddsnet i form av omtagningar i studion).

Vad som är så sorgligt i nuläget är att det är i princip omöjligt att få tag i dessa mästerverkliga plattor. Det finns inte någon distributör som saluför dem längre. Andy Thompson på Planet Mellotron gör kommentaren att detta är i det närmaste att betrakta som kriminellt! Jag är böjd att hålla med.

Svenska Änglagård poserade gärna med Mellotroner "utslängda" i den svenska naturen!
(från <http://whiplash.net/materias/ummagumma/038225-anglagard.html>)

2. Opeth: "Burden" (Watershed, 2008)

Ett exempel på att Mellotron-känslan i musiken fortfarande lever och är stark (även i samplad form), här i ett tämligen nytt album. Ett alldeles underbart stycke som gav gåshud nästan redan vid första genomlysningen. Fantastisk sång av Mikael Åkerfelt och hör hur skön Mellotronen understöder den fina melodin! Magnifikt av ett oerhört spännande band! Gå och se dem!

3. The Watch: "Hills"+"Out of the land" (Vacuum, 2004)

Som jag tidigare skrivit i artikeln var Italien ett av de länder där Genesis slog igenom som bäst och det återspeglas i framväxten av ett otal Tribute-band och band med Genesis som förebild. The Watch är som bekant både ett Tribute-band och ett band som komponerar själva. Jag måste säga att möjligen är The Watch det enda band som på ett nästan klockrent sätt lyckats åstadkomma musik i helt samma banor som Genesis utan att det låter som rena kopior. Alltså, deras plattor är riktiga skattkammare för gamla Genesis-fans och den här plattan från 2004 är nog den bästa. Och mycket riktigt är den full-laddad med Mellotron-sound. Jag tog de två första låtarna som bra exempel (då de i stort sett flyter ihop till en enda låt) men här finns också flera andra som sticker ut (bl a "Goddess" med fina Mellotron-körer).

4. Anekdoten: "Monolith" + "Ricochet" (Gravity, 2003)

*Tro det eller ej, men ännu ett svenskt band med starka Mellotron-influenser! "Monolith" är tung och malande med ett rejält driv i takt och gitarrkomp. Men framförallt effektfullt kompad av mycket fina Mellotron-stråkar i kombination med orgel. Närmast oemotståndliga Mellotron-ljudmattor tidvis. Härligt!
Lika härlig är faktiskt låten "Ricochet" på samma CD så den måste jag också nämna. Massor med Mellotron-stråkar och Mellotron-flöjter!*

5. Paatos: "Téa" + "Hypnotique" (Timeloss, 2002)

*Kan ni tro, jag plockar in ytterligare ett svenskt band på denna lista! Stockholmsbaserade Paatos med den fantastiska sångerskan Petronella Nettermalm har producerat flera bra CD-skivor med mycket Mellotron-ljud. På denna platta har jag plockat ut två helt oemotståndliga låtar. Jag fullkomligt älskar den sköna avslappnade stil som bandet har med tydliga jazz-influenser men även med tydliga inslag av mer klassisk symfonirock. Bandet har också gjort plattan **Kallocain (2004)** som även den innehåller flera fenomenala Mellotron-låtar (bl a den ljuvliga "Stream" och på låtarna "Happiness" och även på monsterhiten "Holding on").*

6. Opeth: "Windowpane" + "In my time of need" (Damnation, 2003)

Jag kan inte låta bli att lägga till ytterligare Opeth-låtar på denna lista för denna svenska grupp är verkligen speciellt. Spelar allt från sprödaste balladrock, melodisk symfonirock till Death Metal. Denna CD är ett mästerverk i Progrock-genren. Och den blir bara bättre ju mer man lyssnar på den. Här finns det fullt av Mellotroner och även om de är samplade så låter det bara så bra! Förnämligt producerat av Steven Wilson från Porcupine Tree. Dessa två låtar är kanske de främsta med Mellotron-bas men det finns flera till på denna fina platta (t ex "To rid the disease" och "Ending credits").

7. Marillion: "One fine day" (This strange enginge, 1997)

Det går inte att förbigå detta superba band i Mellotron-sammanhang även om instrumentet inte har en framträdande plats i deras typiska sound (de använder mestadels andra typer av keyboard-ljud). I denna simpla men trots allt genialt melodiska låt förekommer efter ett litet tag in i låten Mellotron-ljudmattor som stöd och det låter väldigt bra. Även om det troligen inte är äkta vara utan en samplad Mellotron vi hör. Även på låten "Memory of water" hör vi både Mellotron-stråkar och Mellotron-flöjter som kompletterar sång och övriga instrument fint. För övrigt, missa inte den fenomenala och gripande hyllningen till Estonias offer i låten "Estonia" på denna platta! Det finns även på senare produktioner storslagna Marillion-låtar där Mellotronen finns med som en viktig ingrediens. Bra exempel här är låten "Neverland" på Marbles-CDn och titelspåret "Happiness is the road" på den senaste CDn med samma namn.

8. The Flower Kings: "Babylon" (Adam and Eve, 2004)

*The Flower Kings med Roine Stolt i ledningen måste naturligtvis också hamna på denna lista. De följde hack i hälar på Änglagård och startade sin karriär med typiska symfonirocksound strax före mitten av 90-talet. En mängd plattor har producerats och Mellotron-ljudet används flitigt. Här väljer jag denna korta men ack så njutbara lilla instrumentala snutt från den annars rätt mediokra CDn **Adam and Eve** (det finns bättre plattor med gruppen). Här är det återigen Mellotronens märkliga förmåga att lyfta en låt genom en massiv ljudmatta som har tillämpats i en annars ganska spröd och stilla musiksnutt. Men det är genialiskt gjort av herrar Tomas Bodin och Roine Stolt!*

The Flower Kings använder tyvärr (säger puritanen) samplade Mellotroner och jag tycker att det ofta märks lite för tydligt. Men för övrigt finns den med i de flesta av deras plattor, för det mesta som ett positivt komplement. Om jag skall nämna ytterligare ett bra exempel

så kan det väl vara låten "Stardust We Are" från CDn med samma namn som gavs ut 1997. Denna mastodontlåt - som kan ses som en enda lång hyllning till Yes – är smockfull med fint Mellotron-komp.

9. RPWL: "Home again" (Trying to Kiss the Sun, 2002)

Här kommer ännu ett bra exempel på en mer modern Mellotron-låt i stor stil. Av ännu ett i mitt tycke alltför underskattat tyskt band. Den här låten är ett mästerverk på många fler sätt än att Mellotronen används för att skapa ett verkligt tätt och effektivt bakgrundsljud, för det mesta också invävt i Hammondorgeltoner. Ödesmättad sång, tankvärd text, David Gilmour-inspirerat intensivt solo och ett makalöst slut med effektfulla trumvirvlar med bara en dov Mellotronbakgrund. Den här låten är en sorts blandning av Pink Floyd och Genesis när de var som bäst. Härligt att höra att det finns band som vågar och som helt klart är mogna att ta upp och vidareutveckla denna typ av musik!

10. Pineapple Thief: "Different world" (Tightly unwound, 2008)

Här kommer då slutligen ett annat band som varit Mellotronen trogen i sin drygt 10-åriga existens. "Different world" är en klassisk symfonirocklåt som måste lyftas fram som en av huvudkandidaterna till titeln förra årets Progrock-låt. Den är lite speciellt för jag tror att den är arrangerad med BÅDE Mellotron och riktiga stråkar. Mycket melodisk och stämningsfull och med mycket inspiration från Porcupine Tree (det är väldigt tydligt).

Efter att då ha fyllt denna lista så slår det mig att det var oerhört svårt att plocka ut godbitarna eftersom det faktiskt finns ett enormt smörgåsbord därute att plocka av. Jag inser att jag inte fick med de senaste plattorna av Karmakanic (Who's boss in the factory?) och Martin Orford (The old road) som är fulla av sköna Mellotroneer. Eller, varför inte det nya svenska stjärnskottet Unifaun eller rent av isländska Sigur Ros som sen länge använt Mellotronen som en viktig komponent i musiken. Inte heller lyckades jag få in några verk av supergruppen Transatlantic vilket jag nog kan få skäl för. Det gäller också band som Spock's Beard, Nil, IQ, Enchant, U2, Oasis, Radiohead, Moon Safari, The Tangent, Simon Says, Gazpacho och Riverside. Med andra ord – den andra gyllene vågen av Mellotron-influerad rock är faktiskt mäktigt och inte bara en liten krusning. Jag hoppas innerligt att den bara fortsätter att flöda.

Speciellt glädjande är ju att konstatera att Sverige och svenska band spelar närmast huvudrollen i denna nya Mellotron-era. Man kan verkligen undra hur det kommer sig.

Till sist, det kan nog vara på sin plats att nämna att man faktiskt inte nödvändigtvis behöver en Mellotron för att få till det där speciella understödet till rocklåtar som vi Prockrock-nördar har snöat in på. Som sagt, dagens keyboards tillåter musikerna att lägga på nästa vilken sorts sounds som helst (från stråkar till kyrkoglar) men det är kanske ändå inte det jag tänker på. Det här låter ju plötsligt lite motsägelsefullt med tanke på vad jag skrivit tidigare i artikeln. Men jag menar, trots allt bygger ju Mellotron-konceptet på samplade instrument eller ljud som naturligtvis skulle kunna användas i verkligheten i stället. Det betyder ju att rätt arrangerat så kan man naturligtvis få till nästan samma känsla med riktiga musiker. Jag har redan nämnt superhiten "Nothing compares 2 U" med Sinead O'Connor men min absoluta favorit med äkta Mellotron-liknande komp från en tung orkester är faktiskt låten "Unfinished sympathy" med Trip Hop-bandet Massive Attack som kom ut på CDn Blue Lines (1991). Stråkarna här skulle mycket väl kunna ha varit frampressade ur en Mellotron. Men i detta fallet inser ju vem som helst att det egentligen är svårt att slå ett riktigt bra

originalarrangemang baserat på en riktig orkester. Den här låten är så stark att det nästan gör ont att lyssna på den. Sången av Shara Nelson, de tunga ödesmättade stråkarna (framförallt i slutet av låten) och den tunga rytmen. En fantastisk låt som även funkar tillsammans med den rätt enkla men hjärtskärande musikvideon. Ett mästerverk med Mellotronkänsla som jag gärna skulle vilja föra till kategorin Progrock!